

Sygn. akt V ACa 587/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 stycznia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Strugała
Sędziowie:	SA Roman Kowalkowski (spr.) SR del. Agnieszka Dutkiewicz
Protokolant:	stażysta Karolina Sowińska

po rozpoznaniu w dniu 9 stycznia 2019 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej w W.

przeciwko P. G. i H. G.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w B.

z dnia 4 lipca 2018 r., sygn. akt I C 971/17

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 2. (drugim) o tyle tylko, że po słowie „miesięcznie” dopisuje słowa „z tym zastrzeżeniem, że niezapłacenie którejkolwiek z rat w terminie, poczynając od rat płatnych od miesiąca lutego 2019 roku, spowoduje natychmiastową wymagalność całej zasądzonej w punkcie 1. (pierwszym) wyroku należności”;

II. oddala apelację w pozostałym zakresie;

III. nie obciąża pozwanych kosztami postępowania apelacyjnego.

SSR del. Agnieszka Dutkiewicz SSA Anna Strugała SSA Roman Kowalkowski

Na oryginale właściwe podpisy.

VACa 587/18

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 4 lipca 2018 r. Sąd Okręgowy w B. rozpoznając sprawę z powództwa (...) Bank Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. przeciwko H. G. i P. G. o zapłatę:

1. zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powódki kwotę 74.900,30 (siedemdziesiąt cztery tysiące dziewięćset 30/100) złotych wraz z umownymi odsetkami w wysokości czterokrotności stopy lombardowej NBP rocznie, ale nie więcej niż w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie od dnia 19 października 2017r. do dnia zapłaty - tytułem kapitału;
2. zapłatę kwoty należności głównej wskazaną w punkcie 1. wyroku rozłożył na raty płatne miesięcznie, począwszy od lipca 2018r., do 15 dnia każdego miesiąca w kwotach po: 1500,00 (tysiąc pięćset 0/100) złotych miesięcznie;
3. umorzył postępowanie w zakresie kwoty 5.400,00 (pięć tysięcy czterysta 0/100) złotych;
4. zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powódki kwotę 3.262,06 (trzy tysiące dwieście sześćdziesiąt dwa 6/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 26 października 2017r. do dnia zapłaty - tytułem skapitalizowanych odsetek umownych za okres korzystania z kapitału;
5. zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powódki kwotę 1.049,62 (tysiąc czterdzieści dziewięć 62/100) złote wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 26 października 2017r. do dnia zapłaty - tytułem skapitalizowanych odsetek karnych;
6. zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powódki kwotę 4.232,00 (cztery tysiące dwieście trzydzieści dwa 0/100) złote tytułem zwrotu kosztów procesu.

Uzasadniając swoje rozstrzygnięcie ustalił, że stan faktyczny dotyczący

zobowiązania kredytowego pozwanych na podstawie umowy kredytu nr (...) był pomiędzy stronami bezsporny. Pozwani w odpowiedzi na pozew potwierdzili okoliczności powołane w pozwie przez powoda, uznali także powództwo, co do kwoty 77.411, 98 zł, wskazując, iż po wniesieniu pozwu dokonywali wpłat po 1.800 zł. Okoliczności te stanowiły podstawę do modyfikacji pozwu - powód cofnął pozew co do kwoty 5.400 zł zrzekając się przy tym roszczenia, negując jednak jedną z powoływanych wpłat jako dokonaną na rzecz innej umowy kredytowej.

Jedyną kwestią sporną była zasadność wniosku o rozłożenie zobowiązania objętego pozwem na raty.

Zgodnie z art. 320 k.p.c. w szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może w wyroku rozłożyć na raty zasądzone świadczenie, a w sprawach o wydanie nieruchomości lub o opróżnienie pomieszczenia - wyznaczyć odpowiedni termin do spełnienia tego świadczenia.

Zastosowanie art. 320 jest możliwe „w szczególnie uzasadnionych wypadkach”. Nie ma tu mowy o wypadkach wyjątkowych, a więc szczególnie rzadkich, niecodziennych lub nadzwyczajnych (por. np. art. 424¹ § 2), lecz chodzi o wypadki szczególnie uzasadnione, czyli takie, które bardzo, ponadprzeciętnie lub w sposób nadzwyczajny uzasadniają albo nawet nakazują zmodyfikowanie skutków wymagalności dochodzonego roszczenia. Ocena tych wypadków należy do sądu, nie jest jednak oceną dowolną; musi być poprzedzona niezbędnymi ustaleniami oraz wsparta przekonującym wywoдем.

Okoliczności pozwalające na zakwalifikowanie określonego wypadku jako szczególnie uzasadnionego mogą wynikać głównie ze stanu majątkowego stron, ich sytuacji rodzinnej lub zdrowotnej oraz z doraźnych - stwierdzonych przez sąd - trudności ze spełnieniem świadczenia w terminie wynikającym z treści roszczenia. Chodzi zwłaszcza o wypadki, w których spełnienie zasądanego świadczenia byłoby dla pozwanego niemożliwe do wykonania albo bardzo utrudnione lub narażałoby jego bądź jego bliskich na niepowetowane szkody. Trudności w spełnieniu świadczenia mogą być subiektywne,

wynikające z indywidualnych cech i zachowań stron, a także obiektywne, spowodowane np. zjawiskami przyrodniczymi, sytuacją gospodarczą lub innymi czynnikami samoistnymi, niezależnymi od stron. Należy jednak wykluczyć trudności spowodowane przez dłużnika i przez niego „zawinione”, szczególnie w celu odwołania się do spełnienia świadczenia (tak, Ereciński Tadeusz (red.), Kodeks

postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II. Postępowanie rozpoznawcze, wyd. V, LEX).

W przedmiotowej sprawie, jak wynikało, z wiarygodnych w ocenie Sądu zeznań złożonych przez pozwanych w charakterze strony, pozwani prowadzą gospodarstwo rolne, specjalizują się w hodowli bydła - w zeszłym roku popadli w kryzys finansowy w związku ze stratami w produkcji bydła, łączne zadłużenie wynosi około 400.000 zł. Jednakże pozwani w tej chwili dzierżawią 60 ha, mają 70 sztuk bydła, w tym roku powiększą hodowlę o 200 sztuk, posiadają maszyny rolnicze w leasingu, własne dwa ciągniki, kosiarki - ich produkcja bydła jest odpowiednio zabezpieczona finansowo. Prowadzona przez pozwanych działalność rolnicza, jest zatem działalnością dość dużych rozmiarów. W ocenie Sądu sytuacja ta pozwala przyjąć, iż sytuacja finansowa pozwanych, mając na uwadze okoliczność wychodzenia z kryzysu finansowego, w chwili obecnej jest tego rodzaju, że nie będą oni w stanie spłacić całego zadłużenia jednorazowo, natomiast możliwym jest uiszczenie tej kwoty w ratach. Należy podkreślić także postawę procesową pozwanych - którzy nie uchylają się od zobowiązania, nie kwestionują go, stawili się na rozprawę, podczas której wyrazili chęć ugodowego zakończenia sporu. Przy czym wedle zeznań pozwanego, mając na uwadze kryzys finansowy, którego skutki ponoszą do dzisiaj, realną wysokością raty jest w chwili obecnej kwota około 1.000 zł, a po roku więcej. Wobec powyższego Sąd doszedł do wniosku, iż zasadnym będzie rozłożenie kwoty głównej kapitału na raty po 1.500 zł miesięcznie do wyczerpania zobowiązania.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie powołanych przepisów, Sąd orzekł jak w pkt 1- 2 i 4 - 5 sentencji.

W zakresie, w którym powód cofnął pozew zrzekając się przy tym roszczenia, Sąd postępowanie umorzył.

O kosztach procesu, Sąd orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, w oparciu o art. 98 k.p.c.

Na koszty procesu pozwanego, podlegające zwrotowi w całości składa się opłata od pozwu w kwocie 4.232 zł.

W apelacji powód domagał się:

I. zmiany wyroku w zaskarżonej części poprzez zasądzenie od pozwanych

solidarnie na rzecz powoda kwoty 74.900,30 zł. tytułem kapitału wraz z umownymi odsetkami w wysokości czterokrotności stopy lombardowej NBP rocznie, ale nie więcej niż w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie od dnia 19 października 2017 r. do dnia zapłaty - bez rozłożenia świadczenia na raty,

ewentualnie wnosił o:

zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez zasądzenie od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kwoty 74.900,30 zł. tytułem kapitału wraz z umownymi odsetkami w wysokości czterokrotności stopy lombardowej NBP rocznie, ale nie więcej niż w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie od dnia 19 października 2017r. do dnia zapłaty, wraz z rozłożeniem zasądzzonego świadczenia na raty i z dodatkowym zastrzeżeniem, że brak terminowej płatności jednej raty wskazanej w wyroku powoduje wymagalność całej zasądzzonej kwoty,

I. zasądzenie od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego wg norm przepisanych.

Wyrokowi zarzucił:

1. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 233 §1 k.p.c., co miało istotny wpływ na wynik sprawy, poprzez błędne przyjęcie przez Sąd na podstawie zebranego materiału dowodowego, że w sprawie zachodziły podstawy do rozłożenia

zasądzonego świadczenia na raty, podczas gdy brak było obiektywnych dowodów potwierdzających, że wystąpiły nadzwyczajne okoliczności uzasadniające rozłożenie świadczenia na raty,

2. naruszenie przepisu postępowania, tj. art. 320 k.p.c., co miało istotny wpływ na wynik sprawy poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i rozłożenie świadczenia na raty, podczas gdy ustalony przez Sąd stan faktyczny nie dawał podstaw do jego zastosowania

3. naruszenie przepisu postępowania, tj. art. 320 k.p.c., co miało istotny wpływ na wynik sprawy poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i rozłożenie świadczenia na raty z wyłączeniem możliwości uchylecia obowiązującego rozłożenia na raty zasądzonego świadczenia w przypadku zaniechania przez pozwanych spłaty zadłużenia, co ostatecznie doprowadziło do rozłożenia zasądzonej kwoty na raty, bez możliwości zażądania przez powoda zwrotu zasądzonej kwoty przed terminem

w sytuacji zaniechania spłaty rat przez pozwanego.

W uzasadnieniu apelacji argumentował, że w przedmiotowej sprawie nie występują nadzwyczajne okoliczności, które uzasadniałyby zastosowanie art. 320 k.p.c. Strona pozwana nie przedstawiła dowodów, z których wynikałoby, że sytuacja pozwanych jest nadzwyczajna, wyjątkowa. W szczególności nie jest nadzwyczajną okolicznością występowanie problemów ze spłatą kredytu, który przecież dobrowolnie zastał zaciągnięty przez kredytobiorców. Nie jest również przekonujący wywód Sądu I instancji, że rozłożenie świadczenia na raty umożliwi pozwanym spłatę zadłużenia. Poza przypuszczeniami i przewidywaniami, Sąd nie przywołał jakichkolwiek dowodów, które potwierdzałyby, że pozwani nie będą mogli spłacić zobowiązania jednorazowo oraz, że rozłożenie na raty rzeczywiście doprowadzi do tego, że pozwani spłacą swoje zadłużenie. Sąd błędnie przyjął, że w sprawie wystąpiły nadzwyczajne okoliczności, podczas gdy pozwani nie przedstawili dowodów, z których wynikałoby, że takie nadzwyczajne, wyjątkowe okoliczności rzeczywiście miały miejsce. Tym samym Sąd I instancji naruszył przepis art. 233 §1 k.p.c. i dokonał dowolnej, a nie swobodnej oceny zebranego w sprawie materiału. Strona powodowa zarzuca również, że Sąd błędnie zastosował art. 320 k.p.c. w ustalonym stanie faktycznym, z którego nie wynika, aby rzeczywiście wystąpiły nadzwyczajne okoliczności uzasadniające zastosowanie tego przepisu.

Ponadto, brak zastrzeżenia w wyroku, że cała należność staje się wymagalna w sytuacji, jeżeli pozwani nie będą regulować rat, powoduje, że bank został pozbawiony możliwości postawienia całej wierzytelności w stan wymagalności w razie zaniechania spłaty rat przez pozwanych, która to możliwość przysługiwała w czasie kiedy obowiązywała przedmiotowa umowa kredytu. Przez powyższy błąd Sąd „udzielił” pozwanemu quasi kredytu rozkładając świadczenie na raty, na warunkach ustalonych przez Sąd i dodatkowo bez możliwości postawienia całej wierzytelności w stan wymagalności - a zatem bez jednego z najważniejszych instrumentów motywujących kredytobiorców do terminowej spłaty zadłużenia.

Pozwani wnosili o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja częściowo była uzasadniona.

Nie ma racji skarżący gdy twierdzi, że tylko wyjątkowe okoliczności mogą stanowić o możliwości rozłożenia na raty zasądzonego świadczenia. Z przepisu art. 320 kpc wynika bowiem, że tę podstawę stanowią szczególnie uzasadnione wypadki co nie jest jednoznaczne z oczekiwaną przez niego ich wyjątkowością.

Nie chodzi więc o wypadki szczególnie rzadkie, niecodzienne a tym samym nadzwyczajne. Chodzi bowiem o wypadki szczególnie uzasadnione a więc takie, które bardzo lub ponadprzeciętnie nakazują zmodyfikować skutki wymagalności dochodzonego roszczenia. Okoliczności pozwalające na ową modyfikację mogą wynikać z różnych przesłanek dotyczących stron postępowania ale najczęściej wynikają one z sytuacji majątkowej stron, ich sytuacji rodzinnej lub np. zdrowotnej. W każdym jednak wypadku dokonując oceny istnienia możliwości i potrzeby dokonania

owej modyfikacji należy uwzględnić interesy obu stron procesu, w tym także powoda, dla którego taka modyfikacja wymagalności wierzytelności powoduje niemożność natychmiastowego zaspokojenia.

Często jednak interesy przede wszystkim dłużnika, jeżeli rozłożenie na raty nie narusza w istotny sposób słusznych interesów wierzyciela, decydują o zastosowaniu rozwiązania przyjętego w art. 320 kpc. Takie rozłożenie na raty jest uzasadnione gdy spełnienie świadczenia przez dłużnika w całości i niezwłocznie byłoby dla niego (pозwanego) niemożliwe do wykonania lub bardzo utrudnione zwłaszcza gdyby narażało jego lub bliskich na niepowetowane szkody.

Oceniając okoliczności tej sprawy trzeba z całą stanowczością stwierdzić, że rozłożenie na raty należności powoda wprawdzie spowoduje dla niego odwleczenie w czasie spełnienia świadczenia to jednak z racji zdecydowanie silniejszej pozycji i kondycji gospodarczej nie będzie dla niego stanowiło istotnej niekorzystnej zmiany a przyczyni się do urealnienia spełnienia świadczenia przez pozwanych i da im szansę, przy istnieniu innych zaległości kredytowych, spłatę zaległości bez zagrożenia ich egzystencji i zachwiania prowadzenia działalności rolniczej, którą dotknęły niepowodzenia w prowadzonej hodowli.

Pozwani, poza zadłużeniem stanowiącym przedmiot tego postępowania, mają inne również zadłużenia, które stopniowo zmniejszają. W tej sytuacji brak kwestionowanego rozłożenia na raty mógłby zachwiać ich sytuacją finansowo –

gospodarczą i udaremnić realizację nie tylko zobowiązania wobec powoda ale również zobowiązań pozostałych i doprowadzić do załamania gospodarczego prowadzonej przez nich działalności. Dlatego zasadnie Sąd Okręgowy przyjął, że są spełnione warunki z art. 320 kpc uzasadniające rozłożenie na raty zasądzzonego świadczenia.

W tym zakresie, kwestionująca to rozstrzygnięcie apelacja, podlegała oddaleniu.

Ma jednak racje skarżący, gdy alternatywnie wskazywał na wadliwość rozstrzygnięcia w kwestii rozłożenia na raty polegającą na braku wskazanego w apelacji zastrzeżenia. W sytuacji, gdy brak jest tego zastrzeżenia taka sytuacja w nieuzasadniony sposób premiuje pozwanych pozbawiając powoda możliwości realizowania całości roszczenia gdyby pozwani nie zastosowali się do terminów płatności poszczególnych rat i zaniechali ich dokonywania. Rozłożenie na raty niewątpliwie jest korzystne dla dłużnika i w pewien sposób ogranicza prawa wierzyciela, chociażby w zakresie możliwości realizowania odsetek od poszczególnych rat, na które rozłożono płatność. Dlatego koniecznym i celowym jest wprowadzenie zastrzeżenia, że w przypadku zalegania z zapłatą którejkolwiek raty natychmiast wymagalna stanie się cała należność, co umożliwi powodowi zrealizowanie przymusowe wyroku odnośnie całej zasądzonej kwoty. To zastrzeżenie uniemożliwia pozwanemu dowolne zachowania w zakresie realizowania płatności poszczególnych rat, z niekorzyścią dla powoda, zmuszając go do zdyscyplinowania swoich działań dla realizowania prawa wierzyciela do uzyskania w terminie płatności każdej z rat.

Wprowadzenie do zaskarżonego wyroku wspomnianego zastrzeżenia bez modyfikacji, jak w wyroku Sądu Apelacyjnego, doprowadziłoby jednak do sytuacji – z uwagi na zakres zaskarżenia i niemożność orzekania na niekorzyść skarżącego – że co do rat za okres od daty wyroku Sądu Okręgowego do daty wydania wyroku Sądu Apelacyjnego pozwani byłiby w zwłoce, co z kolei uprawniałoby powoda do domagania się realizacji całości zasądzzonego świadczenia i czyniło owo zastrzeżenie zbędnym i nieprawidłowym z uwagi na niemożność wywołania oczekiwanego rezultatu.

Dlatego Sąd Apelacyjny wprowadzając je do wyroku Sądu Okręgowego zastrzegł

jego skuteczność w zakresie rat płatnych od miesiąca lutego 2019r. Zatem zaniechanie dokonania zapłaty w terminie którejkolwiek z rat płatnych od miesiąca lutego 2019r. spowoduje wymagalność całej należności.

Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły art. 386 § 1 kpc i art. 385 kpc, a o kosztach postępowania art. 102 kpc, gdyż konieczność uiszczenia kosztów postępowania przez pozwanych stanowiłaby, w ich sytuacji, nadmierne obciążenie poddające w wątpliwość realizację należności głównej w sposób określony w wyroku.